

ID-DJALOGU SOĊJALI

Id-djalogu soċjali huwa komponent fundamentali tal-mudell soċjali Ewropew. Huwa jippermetti lis-sħab soċjali (rappreżentanti tal-manigment u tal-ħaddiema) li jikkontribwixxu attivament, inkluż permezz ta' ftehimiet, għat-tfassil tal-politiki soċjali u tal-impjieg Ewropej.

IL-BAŽI ĠURIDIKA

L-Artikoli 151 sa 156 tat-[Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea](#) (TFEU).

L-OBJETTIVI

Skont l-Artikolu 151 tat-TFUE, il-promozzjoni tad-djalogu bejn il-manigment u l-ħaddiema hija rikonoxxuta bħala objettiv komuni tal-UE u tal-Istati Membri. L-għan tad-djalogu soċjali hu li jtejjeb il-governanza Ewropea permezz tal-involvement tas-sħab soċjali fit-teħid tad-deċiżjonijiet u fil-proċess tal-implimentazzjoni.

IL-KISBIET

A. L-iżvilupp ta' djalogu soċjali (bejn żewġ partijiet) fil-livell tal-UE.

Skont it-Trattat ta' Ruma tal-1957, wieħed mill-kompiti tal-Kummissjoni kien li tippromwovi l-kooperazzjoni mill-qrib bejn l-Istati Membri fir-rigward tad-dritt ta' assoċjazzjoni u n-negozjar kollettiv bejn min iħaddem u l-ħaddiema. Madankollu din id-dispożizzjoni ħadet ħafna snin biex tiġi implimentata.

Il-proċess ta' djalogu soċjali Val Duchesse, mibdi fl-1985 mill-President tal-Kummissjoni Jacques Delors, fittex li jinvolvi s-sħab soċjali, irrappreżentati mill-Konfederazzjoni Ewropea tat-Trade Unions (KETU), il-Konfederazzjoni tan-Negozji Ewropej (UNICE) u ċ-Centru Ewropew tal-Intrapriži Pubbliċi (CEEP), fil-proċess tas-suq intern. Għadd ta' stqarrijiet kongunti dwar l-impjeggi, l-edukazzjoni, it-taħriġ u kwistjonijiet soċjali oħra rriżultaw minn dan il-proċess.

Fl-1986, l-[Att Uniku Ewropew](#) (l-Artikolu 118b) ħoloq bażi legali għall-iżvilupp ta' "djalogu soċjali madwar il-Komunità", u d-djalogu soċjali Ewropew beda jiżviluppa, l-ewwel bl-istabbiliment ta' kumitat tat-tmexxija, li fl-1992 sar il-Kumitat ta' Djalogu Soċjali (SDC) – il-forum prinċipali għal djalogu soċjali bejn żewġ partijiet fil-livell Ewropew. L-SDC jiltaqa' bejn tlieta u erba' darbiet fis-sena.

Fl-1991, UNICE, KETU u CEEP adottaw ftehim kongunt li talab li ssir konsultazzjoni obbligatorja mas-sħab soċjali rigward il-leġiżlazzjoni fil-qasam tal-affarijiet soċjali u l-possibilità li s-sħab soċjali jinnegozjaw ftehimiet qafas fil-livell Komunitarju. Din it-talba

ġiet irrikonoxxuta fil-Ftehim dwar il-Politika Soċjali anness mal-Protokoll ta' Maastricht dwar il-Politika Soċjali, li ġie ffirmat mill-Istati Membri kollha ħlief ir-Renju Unit. Fil-livell nazzjonali, is-sħab soċjali b'hekk ingħataw l-opportunità li jimplementaw id-direttivi bħala ftehim kollettiv.

It-[Trattat ta' Amsterdam](#) (1997) inkorpora l-Ftehim dwar il-Politika Soċjali, u dan finalment stabbilixxa qafas uniku għal djalogu soċjali fl-UE. Ir-riżultati interindustrijali ta' dan il-proċess kienu l-ftehimiet qafas dwar il-liv tal-ġenituri (1995), ix-xogħol part-time (1997) u x-xogħol b'kuntratt definit (1999), li kollha ġew implimentati permezz tad-direttivi tal-Kunsill.

It-[Trattat ta' Lisbona](#) (2009) kompla ssottolinja r-rwol tas-sħab soċjali (l-Artikolu 152 tat-TFUE), billi enfasizza l-bżonn li jiġi ffaċilitat id-djalogu filwaqt li jiġu rrispettati l-awtonomija u d-diversità tagħhom.

Madankollu, bil-kriżi ekonomika u finanzjarja, tpoġġa aktar pressjoni fuq id-djalogu soċjali li fl-istess ħin iddgħajjed minħabba d-deċentralizzazzjoni tiegħu, minħabba tnaqqis fil-kopertura tan-negozjar u l-intervent min-naħa tal-istati fil-qasam tal-politika tal-pagi. F'dan l-isfond, u minħabba l-fatt li l-Istati Membri fejn is-sħubija soċjali hija l-aktar b'saħħitha kellhom l-akbar suċċess meta ġew biex jegħlbu l-kriżi, il-President tal-Kummissjoni Juncker ħabbar "bidu ġdid għad-djalogu soċjali" f'konferenza ta' livell għoli f'Marzu 2015. F'Ġunju 2016, ġie ffirmat mis-sħab soċjali, il-Kummissjoni u l-Prezidenza tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, ftehim tripartitiku li afferma mill-ġdid ir-rwol fundamentali tad-djalogu soċjali Ewropew fil-proċess tat-tfassil tal-politika tal-UE, inkluż is-Semestru Ewropew. Fis-Summit Soċjali għall-Impjeggi Ġusti u t-Tkabbir f'Gothenburg f'Novembru 2017, il-Parlament, il-Kummissjoni u l-Kunsill ipproklamaw il-[Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali](#). Fost l-oħrajn, dan jipprevedi r-rispett għall-awtonomija u d-dritt għal azzjoni kollettiva tas-sħab soċjali u jirrikonoxxi d-dritt tas-sħab soċjali li jkunu involuti fit-tfassil u l-implimentazzjoni tal-politiki soċjali u dawk tal-impjeg, inkluż permezz ta' ftehimiet kollettivi.

B. Il-kisbiet tad-djalogu soċjali fil-livell tal-UE.

Skont l-Artikolu 154 tat-TFUE, **il-Kummissjoni** trid tikkonsulta lis-sħab soċjali qabel ma tieġu kwalunkwe azzjoni fil-qasam tal-politika soċjali. Is-sħab soċjali jistgħu mbagħad jagħzlu li jinneozjaw ftehim bejniethom minflok. Huma għandhom disa' xhur biex jinneozjaw, u wara jistgħu:

1. Jikkonkludu ftehim u jitolbu b'mod kongunt lill-Kummissjoni tipproponi deċiżjoni ta' implimentazzjoni tal-Kunsill, jew
2. Jikkonkludu ftehim u jimplementawh huma nfushom, skont il-proċeduri u l-prattiki speċifiċi tagħhom stess u skont dawk tal-Istati Membri (ftehimiet "volontarji" jew, aktar tard, "awtonomi"), jew
3. Jiddeċiedu li ma jistgħux jilħqu ftehim, u f'dan il-każ il-Kummissjoni għandha terġa' tibda taħdem fuq il-proposta kkonċernata.

L-Artikolu 153 tat-TFUE joffri wkoll lill-Istati Membri l-possibilità li jafdaw f'idejn is-sħab soċjali l-implimentazzjoni ta' deċiżjoni tal-Kunsill adottata mar-ratifika ta' ftehim kollettiv iffirmit fil-livell Ewropew.

Mill-1998 'il hawn, wara d-[Deciżjoni tal-Kummissjoni 98/500/KE](#) tal-20 ta' Mejju 1998, ġie żviluppat ukoll b'mod qawwi d-djalogu soċjali settorjali. Għadd ta' kumitati li nħolqu fl-oqsma ekonomiċi ewlenin ipproduċew riżultati siewja. Tliet ftehimiet Ewropej dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol għall-baħħara (1998), dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol għall-ħaddiema mobbli fl-avjazzjoni ċivili (2000) u dwar ċerti aspetti ta' kondizzjonijiet tax-xogħol ta' ħaddiema mobbli f'servizzi transfruntiera interoperabbli fis-settur tal-ferroviji (2005) ġew konklużi u implimentati permezz ta' deciżjonijiet tal-Kunsill. Il-[Ftehim dwar il-Protezzjoni tas-Saħħa tal-Ħaddiema permezz tat-Trattament u l-Użu Tajjeb tas-Silika Kristallina u Prodotti li fihom is-Silika Kristallina](#), iffirmat f'April 2006, kien l-ewwel ftehim multisetorjali. Segwew ftehimiet settorjali oħrajn u ġew implimentati permezz ta' direttivi tal-Kunsill: ftehim dwar ċerti aspetti tal-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol fit-trasport fl-ilmijiet navigabbli interni ([Direttiva tal-Kunsill 2014/112/UE](#)); ftehim dwar il-protezzjoni tal-ħaddiema tas-saħħa minn korrimenti u infezzjonijiet ikkawżati minn strumenti mediċi li jaqtgħu ([Direttiva tal-Kunsill 2010/32/UE](#)); ftehim fis-settur tas-sajd fuq il-baħar ([Direttiva tal-Kunsill 2017/159](#)); u ftehim bejn is-sħab soċjali fis-settur tat-trasport marittimu ([Direttiva tal-Kunsill \(UE\) 2018/131](#)).

Madankollu, għal ftehimiet oħra, il-Kummissjoni ddeċidiet li ma tipproponix deciżjoni tal-Kunsill.

F'April 2012, is-sħab soċjali fis-settur tax-xogħol tal-parrukkiera kkonkludew ftehim dwar gwida biex il-parrukkiera jaħdmu f'ambjent tajjeb għas-saħħa u għas-sikurezza, u talbu li tittieħed deciżjoni ta' implimentazzjoni min-naħa tal-Kunsill. Dan, madankollu, ġie oppost minn xi Stati Membri. F'Ġunju 2016, is-sħab soċjali fis-settur tax-xogħol tal-parrukkiera ffirmaw ftehim qafas Ewropew ġdid dwar il-protezzjoni tas-saħħa u s-sikurezza okkupazzjonali, fejn talbu mill-ġdid l-implimentazzjoni permezz ta' deciżjoni tal-Kunsill. Permezz tal-kwotazzjoni mill-aġenda għal regolamentazzjoni aħjar, il-Kummissjoni ddeċidiet li twestaq valutazzjoni tal-impatt proporzjonata qabel ma tipproponi deciżjoni tal-Kunsill. F'ittra miftuħa lill-President Juncker, is-sħab soċjali oġġezzjonaw għall-użu tal-proċess tal-valutazzjoni tal-impatt biex jiġġustifikaw il-fatt li l-ftehim ma ġiex riferut lill-Kunsill. Fil-bidu tal-2018, il-Kummissjoni infurmat lis-sħab soċjali li hija ma kinitx se tipproponi deciżjoni tal-Kunsill u minflok ipproponiet li tappoġġja l-implimentazzjoni awtonoma tal-ftehim permezz ta' pjan ta' azzjoni. Is-sħab soċjali qablu iżda rriżervaw id-dritt li jitolbu deciżjoni tal-Kunsill fi stadju aktar 'il quddiem jekk ir-riżultati ma jkunux sodisfaċenti.

Madankollu, fil-5 ta' Marzu 2018, il-Kummissjoni infurmat lis-sħab soċjali tal-gvern ċentrali li ma kinitx ser tipproponi l-ftehim tal-2015 tagħhom dwar id-drittijiet tal-informazzjoni u tal-konsultazzjoni lill-Kunsill bil-għan li jiġi implimentat bħala direttiva ([2.3.6](#)).

F'konformità mat-tieni għażla elenkata hawn fuq, il-ftehim dwar it-teleworking (2002) kien l-ewwel ftehim li kellu jiġi implimentat bħala "ftehim awtonomu". Dan ġie segwit minn ftehimiet awtonomi oħra dwar l-istress relatat max-xogħol, dwar il-liċenzja Ewropea għas-sewwieqa li jwettqu servizzi ta' interoperabilità transfruntiera (2004), dwar il-fastidju u l-vjolenza fuq il-post tax-xogħol (2007) u dwar tixjiħ attiv u approċċ intergenerazzjonali (2017).

It-tielet, f'numru ta' każijiet, is-sħab soċjali ma setgħux jilħqu ftehim. Per eżempju, in-negożjati dwar ftehim qafas rigward xogħol temporanju permezz ta' aġenzija spiċċaw f'falliment f'Mejju 2001. Għalhekk, f'Marzu 2002, il-Kummissjoni pproponiet direttiva bbażata fuq il-kunsens li kien intlaħaq bejn is-sħab soċjali u, fl-2008 giet adottata d-Direttiva dwar Xogħol Temporanju permezz ta' Aġenzija ([Direttiva 2008/104/KE](#)). B'mod simili, wara li s-sħab soċjali esprimew in-nuqqas ta' rieda tagħhom li jieħdu sehem fin-negożjati, fl-2004 l-Kummissjoni pproponiet reviżjoni tad-Direttiva dwar il-Ħin tax-Xogħol ([Direttiva 2003/88/KE](#)). Il-Parlament, il-Kummissjoni u l-Kunsill sussegwentement ma setgħux jilħqu ftehim fl-2009, filwaqt li proċess ta' negożjati li kien ilu għaddej sena bejn is-sħab soċjali Ewropej falla wkoll f'Diċembru 2012 minħabba differenzi kbar fir-rigward tat-trattament tal-ħin tal-għassa. Fl-2013, il-Kummissjoni reġgħet komplet bil-proċess ta' rieżami u valutazzjoni tal-impatt, b'konsultazzjoni pubblika fl-2015 u b'rapport ta' implimentazzjoni fl-2017, kif ukoll [komunikazzjoni interpretattiva](#). Sadanittant, xi aspetti rilevanti għall-ħin tax-xogħol ġew inklużi f'direttivi oħra, bħad-Direttiva dwar il-Bilanċ bejn ix-Xogħol u l-Ħajja Privata, id-Direttiva dwar il-Kondizzjonijiet tax-Xogħol Trasparenti u Prevedibbli u r-Regolament emendat dwar il-Ħin tas-Sewqan, li kollha ġew adottati mill-Parlament u qed jistennew l-approvazzjoni finali tal-Kunsill.

C. Id-djalogu soċjali bejn tliet partijiet

Sa mill-bidu nett tal-integrazzjoni Ewropea, tqies importanti li l-partijiet ekonomiċi u soċjali interessati jiġu involuti fit-tfassil tal-leġiżlazzjoni Komunitarja. Il-Kumitat Konsultattiv għall-Faħam u l-Azzar u l-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew huma xhieda ta' dan. Sa mis-Sittinijiet, għadd ta' kumitati konsultattivi assistew lill-Kummissjoni. Mill-1970 sal-2003, wieħed mill-fora tad-djalogu soċjali tripartitiku ewlenin fil-livell Ewropew kien il-Kumitat Permanenti dwar l-Impjiegi. Il-kumitat permanenti ġie sostitwit fl-2003 mis-Summit Soċjali Tripartitiku għat-Tkabbir u l-Impjiegi. Is-Summit jiġbor flimkien rappreżentanti ta' livell għoli tal-Presidenza kurrenti tal-Kunsill tal-UE, iż-żewġ presidenzi sussegwenti, il-Kummissjoni u s-sħab soċjali bil-għan li jiffaċilita l-konsultazzjoni li tkun għaddejja. Dan jiltaqa' minn tal-inqas darbtejn fis-sena qabel is-summits tal-Kunsill Ewropew tar-Rebbiegħa u tal-Ħarifa.

IR-RWOL TAL-PARLAMENT EWROPEW

Il-Parlament huwa tal-fehma li d-djalogu soċjali huwa element essenzjali fit-tradizzjonijiet tal-Istati Membri u talab rwol akbar għalih fil-livell tal-UE. Il-Kumitat għall-Impjiegi u l-Affarijiet Soċjali tal-Parlament spiss bagħat stedinet lis-sħab soċjali fil-livell tal-UE biex jipprezentaw il-fehmiet tagħhom. Huwa spiss fakkar ukoll lill-Kummissjoni dwar il-ħtieġa li jkun hemm politika industrijali koerenti fil-livell tal-UE, fejn is-sħab soċjali għandhom iwettqu rwol ewlieni. It-Trattat ta' Lisbona introduċa d-dritt tal-Parlament li jkun informat rigward l-implimentazzjoni tal-ftehimiet kollettivi konkluzi fil-livell tal-Unjoni (l-Artikolu 155 tat-TFUE) u dwar l-inizjattivi tal-Kummissjoni biex iħeġġeġ il-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri (l-Artikolu 156 tat-TFUE), inkluż fi kwistjonijiet relatati mad-dritt ta' assoċjazzjoni u n-negożjati kollettivi.

Fl-eqel tal-kriżi ekonomika, il-Parlament enfasizza, f'[rizoluzzjoni tas-6 ta' Lulju 2010 dwar kuntratti atipici u forom godda ta' djalogu soċjali](#), li d-djalogu soċjali kien essenzjali

biex jintlaħqu l-miri tal-impjegji tal-Istrateġija Ewropa 2020. F'Jannar 2012, huwa saħaq li permezz tal-prijoritizzazzjoni tal-konsolidazzjoni fiskali, ir-rakkomandazzjonijiet tal-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabbir kienu se jfixklu, mhux biss il-ħolqien tal-impjegji u l-benessri soċjali, iżda wkoll id-djalogu soċjali. Fir-[riżoluzzjoni tiegħu tat-13 ta' Marzu 2014 dwar aspetti soċjali u tal-impjeg tar-rwol u l-attivitajiet tat-Trojka](#) u għal darb'oħra fir-[riżoluzzjoni tiegħu tal-15 ta' Frar 2017 dwar il-Governanza tas-Suq Uniku fil-qafas tas-Semestru Ewropew 2017](#), il-Parlament talab li jissaħħaħ ir-rwol tas-sħab soċjali fil-proċess il-ġdid ta' governanza ekonomika. Mill-2014 'il hawn, l-involviment tagħhom fil-livell tal-UE żdied kemmxejn, għalkemm l-istampa tvarja fil-livell nazzjonali, u s-sħab soċjali jikkunsidraw, fiż-żewġ livelli, l-involviment tagħhom bħala wieħed informattiv aktar milli wieħed ġenwinament konsultattiv.

Bl-istess mod, fir-[riżoluzzjoni tiegħu tad-19 ta' April 2018 dwar il-proposta għal deċiżjoni tal-Kunsill dwar il-linji gwida għall-politiki tal-impjeg tal-Istati Membri](#), il-Parlament stieden lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri jżidu l-appoġġ konkret għal djalogu soċjali ġenwin, li jmur lil hinn minn sempliċi konsultazzjoni. Fis-16 ta' April 2019, fir-[riżoluzzjoni tiegħu dwar id-direttiva l-ġdida dwar il-kundizzjonijiet tax-xogħol trasparenti u prevedibbli](#) u fir-[riżoluzzjoni tiegħu dwar il-proposta għal Awtorità Ewropea tax-Xogħol](#), il-Parlament reġa' tenna li għandhom dejjem jiġu rispettati l-awtonomija tas-sħab soċjali, il-kapaċità tagħhom li jaġixxu bħala rappreżentanti tal-ħaddiema u ta' min iħaddem u d-diversità tas-sistemi tar-relazzjonijiet industrijali nazzjonali.

Aoife Kennedy
05/2019

